

Teelttechnieken en Telen onder bescherming.

1. Inleiding.

Wat is er heerlijker om bij de eerste zonnestralen in het prille voorjaar, in een serre te genieten van de eerste vitamines zoals radijsjes, met wat jonge pluksla. De wereld van deze

onder glas of uit kunststof beschermende omgeving is voor de beginnende of ervaren tuinder een waardevol, nuttig, en heerlijk instrument om vele groenten en bloemen naar een andere “dimensie” te brengen. Ikzelf ben al 25 jaar gek van telen onder bescherming. De temperatuur onder glas zal vlug oplopen als de zon zich even toont. Indien wij met

een aantal praktische zaken rekening houden zullen planten zich in deze wereld bijzonder goed voelen en u dat ook laten zien.

2. Keuze van het materiaal.

Kiezen voor glas of kunststof? Elk materiaal heeft zijn voor en nadelen. Serreglas (3 mm dikte) heeft misschien zijn prijs tegen, maar is sterk en laat de stralen van de zon optimaal door. Kunststof is wat minder in prijs, maar filtert de stralen anders, en is minder sterk. De beroepsmensen zweren in elk geval nog steeds bij glas.

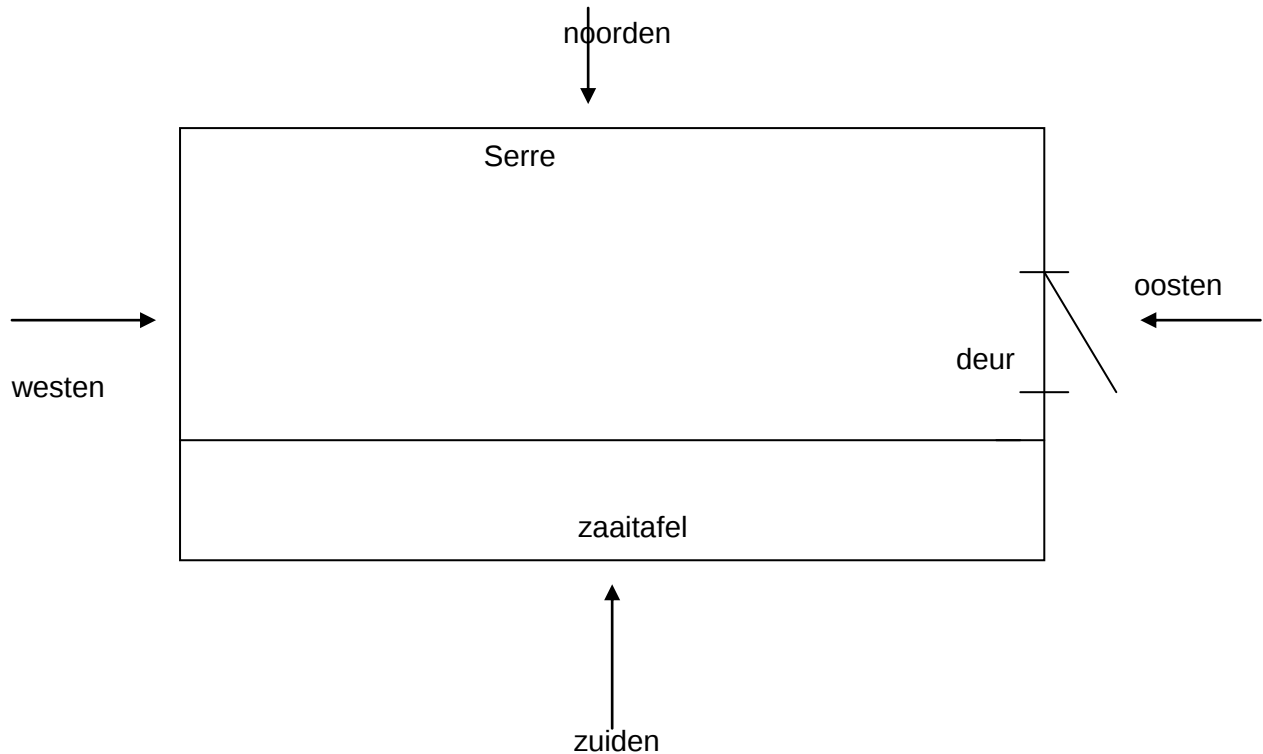
3. Een vaste of een verplaatsbare serre?

Zonder twijfel zou ik nu kiezen voor een verrolbaar model, in plaats van een vaste constructie. Voordeel is dat de grond in de serre bij een verrolbaar model veel beter kan “recupereren”. Dit komt in een volgend punt uitgebreid aan de orde. Nadeel is natuurlijk de extra prijs voor een serre op “lagers” of verplaatsbaar en de oppervlakte. Je hebt immers een dubbele oppervlakte nodig, als je om de 2 à 3 jaar de serre verrolt naar het andere deel, terwijl het huidige deel kan recupereren.

4. Wat je niet mag vergeten bij een serre!

- Voorzie een voldoende grote opening om gemakkelijk met kruiwagen binnen en buiten te rijden. Dat spaart je handen aan de kanten...

- Zorg dat de zon de zaaitafel en bodem maximaal kan bedienen. Mijn serre staat in langs richting op het zuiden. De deur naar het oosten gericht.

- voorzie zeker voldoende verluchting, door dakramen; zijramen en als het kan een extra deuropening te voorzien. Dat kan zorgen voor o.m. voldoende verluchting in warme periodes.
- Een serre is zelden te groot, maar meestal te klein.

5. Wat is de functie van de serre?

Moet zij dienen voor groenten te telen, of wordt het een druivenserre. Wie beiden probeert te combineren zal dikwijls bedrogen uitkomen, omdat één van beide partijen zal lijden onder het overwicht van de ander.

6. Welke vorm verkiezen?

Dit heeft terug wat te maken met wat men er wil inzetten. De vorm van een druivenserre ziet

er anders uit dan de serre voor groenten. De kapelbouw is voor hobbyist zonder twijfel de meest voorkomende. In de beroepsteelt is het zo dat de dakhoogte toeneemt, blijkt dat een groter luchtvolume minder stookkosten met zich meebrengt en planten beter gedijen.

7. De grond in de serre.

Bij een vaste serre is het nodig om de 3 jaar de grond in de serre te vernieuwen. Dan is de bodem meestal uitgeput, en is hij aan vernieuwing toe. In de tussenperiode wordt de bodem doorgespoeld.

Een eerste en belangrijke vereiste is dat men vroeg in het voorjaar of late najaar (december/januari) de grond grondig doorspoelt. (150 à 200 liter water per m²) In 2 of 3 maal te geven. Sneeuw is eveneens heel goed voor de serre. Deze smelt traag af, en zal de bodem grondig zuiveren van zouten.

De hobbykas is een kleine bodemruimte die we zeer intensief gebruiken. Onze serre is feitelijk een onnatuurlijke tuin, en als wij fouten maken wordt dit direct heel zichtbaar. De zouten zijn afkomstig van de meststoffen die wij gebruiken, en dan denk ik niet aan scheikundige stoffen (wat nog veel erger is) maar aan compost, en organische meststoffen. De planten nemen die voedingsstoffen op langs hun wortels onder de vorm van zouten. Deze zijn onmisbaar voor de groei van de plant, maar mogen in geen te hoge dosissen voorkomen. En omdat het in een vaste serre niet kan regenen, spoelen de zouten veel moeilijker weg. Een opstapeling is het gevolg... veel hangt af van de aard van de teelt (opname van de voedingsstoffen) de watergift enz. De zoutconcentratie zal sneller oplopen bij het gebruik van kippen – of duivenmest dan bij het gebruik van compost. Meststoffen zijn zouten en zouten zijn ionen (geleidbaarheid) welke worden gemeten met een ionenmeter of een geleidbaarheidsmeter. Hoe hoger het getal hoe groter de geleidbaarheid, en hoe meer voedingsstoffen in de bodem aanwezig zijn. Het EC kan men meten met een EC meter. Een te hoge zoutconcentratie zorgt voor een kalkgebrek bij de planten omdat de kalk onvoldoende wordt opgenomen door de plant. Als zou blijken, na een pH test dat er toch een kalkgebrek is dan kan men wat lavameel, merl of een andere kalk meststof geven.

8. Zaaigrond voor op zaaitafels, zaaibakken, koude bak en serre.

8.1. compost

- Indien u wil gebruik maken van compost om in te zaaien, moet deze goed zijn uitgerijpt. 18 maanden mag hij dan zeker liggen.
- Ook is een deel van het voedsel in de compost aanwezig verdwenen. Zaaigrond mag trouwens niet rijk zijn aan meststoffen.
- Jongere compost gebruiken houdt risico's in, omdat er nog onverteerde plantenresten kunnen in aanwezig zijn en deze laatste zorgen ervoor dat kiemende zaden door deze kiemremmende stoffen worden vernietigd.
- Hebt u niet de beschikking over fijne compost, dan kunt u deze vervangen door bio potgrond welke niet verrijkt is. Lavameel heeft een versterkende invloed en zorgt voor de regeling van de ph.
- De potgrond is lichtzuur en bevat ook wat voedingsstoffen.
- De turf is van natuur zuur! De voedingswaarde is nul! (tenminste de basisturf, want er zijn nogal wat soorten) Een bijkomende bemerking is dat de turfontginning een vorm is van rooibouw en wij er moeten aan denken of wij dit niet kunnen vervangen door een ander product, zoals coco's afval? Turf heeft vooral een vochtregulerende functie in het mengsel. Eerst de turf eerst goed vochtig maken vooraleer hem bij de rest te mengen, anders verdwijnt een deel van de aanwezige stikstof.

Dit mengsel moet voldoende voedingselementen bevatten, doch een extra voedselgift is zeker niet aan te bevelen. Een te rijk mengsel doet de planten snel groeien en een teveel aan stikstof zorgt voor gefileerde planten. Licht en temperatuur spelen een levensnoodzakelijke rol bij de jonge planten. Licht hebben deze zeer nodig, willen ze kort en krachtig zijn. Terwijl de temperatuur ook niet te laag mag zijn voor bepaalde groenterassen. Een combinatie van bijv. een te rijke bodem met te weinig licht en te hoge temperatuur zullen zeker ontmoedigende resultaten geven. Ook maken we een onderscheid tussen zaaigrond en verspeengrond.

8.2. Samenstelling zaaigrond mengsel 1:

1/3 bio - potgrond of 1/3 compost = zeer fijne aarde → zeer goed uitgerijpt!

1/3 tuinaarde

1/3 turf of een vervangmiddel → coco's afval.

en een handvol lavameel.

8.3. Samenstelling zaaigrond mengsel 2:

1/3 bio - potgrond

1/3 tuinaarde

1/3 coco's afval.

en een handvol lavameel.

Deze mengsels hebben weinig voedsel en zullen het als mengsel voor zaaitafels en zaibakken goed doen. Er is voldoende voedsel aanwezig om de zaden te laten ontkiemen, en korte krachtige planten te laten ontwikkelen.

De onderstaande foto toont het mengen van "mengsel 1". 1/3 potgrond; 1/3 tuinaarde; en 1/3 turf. Hier een hoeveelheid lavameel of basaltmeel aan toegevoegd, en de hoeveelheid is in

verhouding tot de delen welke worden gemengd. Op de foto is het telkens ± 40 liter van elk dat wordt genomen.

Hier wordt dan ongeveer 500 gr aan toegevoegd. Werkt u met emmers van bv. 10 liter, dat volstaat een handvol lavameel of basaltmeel. De hoeveelheid goed mengen, door een aantal maal te verscheppen. De turf of coco massa eerst goed vochtig maken

vooraleer met de rest te mengen. Anders zal een deel van de aanwezige stikstof verloren gaan.

8.4. Vullen van tafels en bakken.

Eens de zaaigrond goed is gemengd, wordt hij op zaaitafels en in bakken geschept. Hou er rekening mee dat de diepte van een zaaitafel of isomobak 10 cm moet bedragen. Dit is noodzakelijk om de volgende redenen:

- Zaaigrond droogt minder snel uit indien de hoeveelheid grond groter is. Hoe minder grond aanwezig is, hoe sneller de grond uitdroogt. Dit is voor kiemende zaden slecht!!
- Nogal wat groenten maken langere wortelslierten, dit zie je zeker bij ui en prei. Als er maar 4 à 5 cm grond beschikbaar is, waar moeten de wortels naartoe?

Op de bovenstaande foto's ziet u een zaaitafel die wordt gevuld met het mengsel en enkele bakken uit piepschuim.

9. Waar op te letten bij het zaaien?

Enkele kleine punten dragen bij tot het welslagen van datgene wat in kas of serre worden gezaaid.

- Zaai niet in losse grond, maar druk de grond eerst aan, en zaai dan. Hoe beter de zaden contact maken met de grond hoe beter en sneller de kieming zal verlopen.
- Zaai niet te diep!! In principe worden de zaden niet dieper gelegd dan de dikte van de zaden. **Uiteraard zijn er uitzonderingen op de regel: zaden van peulen zoals boontjes en erwten worden wel dieper gelegd. Hoe zwaarder de grond hoe ondieper deze worden geplant: ± 3 à 4 cm. Hoe lichter de bodem (zandgronden) hoe dieper de zaden worden gelegd: 5 à 7 cm.**
- Nadien worden de zaden nauwelijks afgedekt, en terug aangedrukt.
- Vervolgens wordt er wat droog wit zand over gestrooid, om eventuele kiemschimmels tegen te houden. Eens de zaden gekiemd zijn, heeft het zand geen waarde meer. Na een paar gietbeurten is dit toch verdwenen.

Op de onderstaande foto's wordt er gezaaid op tafel en in bak, en wordt er rekening gehouden met de punten hierboven vermeld.

Figuur 2 zaaien op de tafel van radijs.

Figuur 1 zaaitafel worden ingezaaid

Figuur 4: aandrukken van de zaden

Figuur 3: afdekken met wit zand

9.1. Donker en lichtkiemers.

Er wordt hier onderscheidt gemaakt tussen zaden welke best kiemen als ze weinig of niet worden afgedekt, en zaden die moeten afgedekt zijn om goed te kiemen. Zelf maakt ik dit onderscheidt niet of nauwelijks. Maar toch wil ik dit onderscheidt maken aan de hand van een paar voorbeelden:

Welke zaden zijn lichtkiemers en welke zijn donkerkiemers?

Lichtkiemers : Deze zaden hebben het signaal licht nodig om te ontkiemen. Je moet ze niet of nauwelijks met zaaigrond bedekken en op een zo licht mogelijke plek zetten.

Selders; vlijtig liesje; andijvie; sla;

Donkerkiemers:

Deze zaden moeten donker gezet worden, of er moet een papiertje worden over gelegd. Van zodra de zaden gekiemd zijn, worden de plantjes in het licht gezet zodat het plantje kan opgroeien. Wortelen; radijs; prei; courgettes...

9.2. En er wordt gezaaid....

9.2.1 koude zaaiingen:

Alles wat tegen de koude kan, wordt rechtstreeks in de serre of koude bak gezaaid. In al die jaren is het maar een paar keer voorgekomen, dat ik moest afdekken (met kranten papier!!) of zeer uitzonderlijk moest verwarmen.

Wat kan te lagere temperaturen? Radijsjes ; prei; zaaiui (vroeg en bewaaruien) ; pluksla; en andere vroeg soorten krop – krul enz...; vroeg kolen; (bloemkolen - spitskool) vroeg wortelen zoals “Amsterdamse bak “; kervel; spinazie (scherpzaad)

Figuur 6: kolen kiemen en sla

Figuur 5: kiemende radijsjes op de zaaitafel

9.2.2. warme zaaiingen:

groenten die niet tegen de koude kunnen worden ook niet in serre of koude bak ter plaatse gezaaid!! Deze worden binnenhuis gezaaid, of wie beschikt over een verwarmde serre. De temperatuur voor de meeste van deze groenten bij het opkweken ligt tussen de 15 ° en 20°C. Over welke groenten hebben wij het ? Tomaten; knolselder en selder met volle ribben; paprika's; pepers; zijn de bekendste.

Figuur 8: zaaien van knolselder in bak

In de bovenstaande en rechts 2 afbeeldingen van warme zaai binnenshuis. De datum van 10 tot 15 maart is het tijdstip om tomaten en selders te zaaien. Vroeger zaaien heeft weinig zin. We gaan in een volgend hoofdstuk verder in op de teeltmethode van een aantal groenten.

Figuur 7: zaai bak met tomaten,afgedekt met wit zand

10. Enkele groenten nader bekeken.

10.1. De teelt van radijsjes in de serre of koude bak.

De eerste vitamientjes heerlijk bij de boterham, met platte kaas. Heel vroeg op het voorjaar, van aanvang februari kan deze lekkere groente gezaaid worden in bak of op zaaitafel, of in volle grond in de serre. Bemesten is niet nodig!!

Voor de serre gebruiken we een broeiradijs, deze geeft weinig blad en is speciaal geschikt voor in de serre. Andere buitenrassen gebruiken heeft weinig zin omdat zij onder glas hoofdzakelijk blad produceren en weinig knolvorming. zaaien: vanaf half februari ras: Novired en saxsa. Dat het ras geschikt is voor onder glas moet vermeld staan.

De zaai van deze groente kan tot starten begin februari en doorgaan tot einde maart. Zo beschikt u over een lagere periode over verse heerlijke radijsjes. Nadien wordt de teelt buiten verder gezet.

10.2. de teelt van zaaiui.

De teeltmethode geeft schitterende resultaten, en is een aanrader zonder meer. Sedert vele jaren heb ik de teelt van pootui stopgezet en ben ik enkel nog bezig met de teelt van zaaiui. De opbrengst is zeker zo goed als de klassieke pootui, en bovendien bewaart hij beter.

Zaaiui buiten zaaien geeft onzekere resultaten, door koude, regen, hagel enz..overleven veel plantjes de beginperiode niet en is het eindresultaat niet in vergelijking met het werk dat men eraan gehad heeft. Veel beter is de zaaiui voor te zaaien in de serre of koude bak. Dit in het grondmengsel, op zaaitafel of in de volle grond in de serre. In ieder geval is bemesten totaal uit den boze. Er kan worden gezaaid vanaf aanvang februari, tot begin maart. In doe de zaai in een tweetal keren. Ik begin met de vroege zaaiui, die iets vroeger kan worden gezaaid.

Dun zaaien in goed aangedrukte grond, juist afdekken terug aandrukken en wit zand erover.

Op de bovenstaande foto's ziet u kiemende ajuin op de zaaitafel. Als hij een hoogte heeft van ongeveer een 15- tal cm wordt hij voorzichtig uit de grond gehaald en uitgezet in volle grond op een perceel waar knolgewassen komen. Dit perceel wordt niet bemest!! Deze groente heeft vooral kalium nodig om later goed te bewaren.

Figuur 10: zaaiui Rijnsburger

Figuur 9: zaaiui vroeg "Ailsa craig"

Succes is gewaarborgd bij deze teeltmethode.

10.3. Spinazie in de serre.

Spinazie in de serre of koude kas is ook een voltreffer, als men de juiste soort treft. Door zeer vroeg te zaaien moet u kiezen voor een variëteit die tegen de koude kan. Daarvoor kies je voor een scherpzadige soort. Deze doen het heel goed en zullen niet opschieten (door groeistilstand) bij kouder weder. De rondzadige soorten zijn voor later in het voorjaar, en moeten het vooral doen bij zachtere temperaturen.

Een goede soort is terug te vinden in de velt zadencatalogus: “scherpzaad” van zaadhuis “De Bolster”.

Ook hier eerst de grond goed aandrukken, het zaad over de grond uitstrooien en lichtjes afdekken. Terug aandrukken en broesen. Het resultaat zie je in de volgende afbeeldingen.

Figuur 12: spinazie scherpzaad kiemt

Figuur 11: resultaat iets later

Figuur 14: een week later

Figuur 13: bijna oogstbaar

10.4. teelt van kolen

a) Inleiding:

Het voorzaaien van vroege bloemkool en spitskool gaat heel goed, en het eindresultaat mag gezien worden. De teelt van bloemkool kan over de 12 maanden worden gespreid, naargelang het tijdstip van zaaien, en de variëteit.

b) Het zaaien:

Wij bekijken de vroege zaai die een oogst geeft van mei tot juli . De zomerteelt die iets later start is vergelijkbaar. Heel dun zaaien is noodzakelijk om de kolen goed laten uit te groeien. Korte gedrongen planten, stevig geworteld geven uitstekende resultaten. Planten, te dik gezaaid geven gefileerde = opgeschoten planten, wat nog wordt versterkt door te weinig licht, en de temperatuur die te hoog kan oplopen. De zaden goed vastleggen, en daarna wat bestrooien met wit zand geeft goede resultaten.

Bloemkool naast sla op de zaaitafel

Verspeende kolen in afwachting

4 jaargetijden bloemkool verspeend.

Koolplant klaar om te verspenen.

c) het verspenen.

De koolplanten worden verspeend als ze een grootte hebben van ongeveer 10 cm. Dan is de stam al voldoende ontwikkeld, en is de kans op beschadiging kleiner. Het komt er vooral op aan geen groeistilstand te krijgen in de periode tussen zaaitafel en volle grond.

De grond waarin moet worden verspeend is niet de zaaigrond. Hiervoor is deze grond te "mager". Je kan gebruik maken van fijne verteerde compost (50%) en potgrond (50%) hier voeg ik nog wat lavagruis aan toe, met wat bentoniet. Het eerste is verrijkend door de mineralen en het 2de heeft de eigenschap dat het bindend werkt en het water vasthoudt.

Mengsel van compost en potgrond met cocopeat.

Toevoegen van lavagruis

Toevoegen van bentoniet aan de grond samen met het lavaagruis.

Dit mengsel doet het uitstekend voor het verspenen van al u planten: kolen, tomaten, selder, sla in potten enz.

d) het uitplanten.

Wil je zeker zijn van het resultaat, dan is het tuingaas een uitstekende bescherming. Hier zullen de planten zonder groeistilstand verder uitgroeien tot mooie kolen. Een heerlijk moment bij het oogsten, en het klaarmaken...

Omwille van het onkruid waar ik nogal mee af te rekenen heb, leg ik een gronddoek. Hier zet ik de verspeende kolen op uit. Daarna het tuingaas erover, en goed dichtmaken.

Heerlijk toch...

10.5. Teelt van tomaten in de serre.

10.5.1. Waar komen wij vandaan?

Geen tomaten in de serre, dat is een beetje als een café zonder bier. De indianen noemden deze vrucht “Tumal” en in de 16de eeuw brachten Spaanse veroveraars deze rode vruchten mee naar Europa. Pas in de 20ste eeuw deden deze vruchten hun intrede in onze tuinen en ontwikkelden zij zich tot één van de meest geliefde groenten. Jaarlijks vinden duizenden tonnen tomaten hun weg naar de consument.

Maar wie ze zelf kweekt houdt bij hoog en laag vol dat geen tomaat lekkerder kan smaken, dan een eigen gekweekte biologische tomaat, waar ik het volmondig mee eens ben.

10.5.2. Rassen.

Weinig groenten kunnen zeggen dat ze met zoveel zijn. Gelukkig zijn er nog de zaadvaste rassen, maar er is een enorme keuze in de hybride soorten. De beroepsteelt zal daar niet vreemd aan zijn. Opbrengst, uniformiteit, bewaarbaarheid, kleur, zijn voor de beroepstellers argumenten om te kiezen voor deze laatste. De liefhebber kan daar ook uit putten, maar dit is zeker niet echt nodig.

A. zaadvaste variëteiten.

- Moneymaker: oud engels ras. Goed voor de glasteelt, minder geschikt voorbuiten. Gevoelig aan meeldauw. Een echte eettomaat en middelgroot van formaat. Ronde vrucht.
- Marmande: een echte vleestomaat, die het buiten ook goed doet. Geribde vrucht.
- Super Marmande: verbetering van de Marmande. Vroeger, en productiever.
- Saint – Pierre: zaadvast, oud ras dat ikzelf reeds verschillende jaren heb staan ten koste van Moneymaker. Is een sterke groeier, met lange oogsttijd. Geeft grote ronde rode vruchten. Zaadhuis is het Franse Beau Germe.
- Noire de crimé . Een donkere forse tomaat welke bordeaux wordt bij rijping.

B . Hybride rassen.

- Ook ik heb in het verleden, van deze kunstmatige selecties gebruik gemaakt. Ook hier zitten interessante rassen tussen, welke mooie resultaten geven. Soms zet ik nog wel van deze rassen, om informatie op te doen en deze te toetsen aan andere soorten.
- Dona F1: grote ronde tomaat. Lange oogstperiode en geeft dieprode vruchten. (Vilmorin)
- Bonset F1: is een vroege soort en een sterke groeier. Kan ook buiten worden gezet.
- Agora F1: vormt grote vaste vruchten. Snelle groeier.

Er zijn uiteraard veel meer soorten welke verschillen geven in kleur, zoals de gele “Golden Sunrise” of de Roma’s welke zeer geschikt zijn voor puree. Of de gestreepte tomaat...een zoektocht in deze vrucht kan voor verrassende dingen zorgen.

Matina BIO een kleine trostomaat

Saint – Pierre van Bio Germe

10.5.3. Zaaitijdstip.

Zowel voor buitenteelt als voor de **koude glasteelt** wordt binnenshuis gezaaid, bij een temperatuur van $\pm 20^{\circ}\text{C}$ rond half maart. (Van eerste week van maart tot half maart) Vroeger zaaien heeft weinig zin daar de plant niet tegen koude kan en dit zijn gevolgen heeft op de latere ontwikkeling van de vruchten en de opbrengst.

Wie echter een verwarmde serre heeft kan zaaien in februari ook binnenshuis. Deze planten worden dan einde maart / begin april in de serre uitgeplant.

Te koude opkweek geeft beduidend minder kilo's. De trossen hangen verder van elkaar. De bloemzetting is minder goed in koude omstandigheden.

10.5.4. teelttechnieken.

Zaaien in piepschuimbak.

Zaai bakken voor wat ook, moeten voldoende zaaigrond bevatten. 10 cm is wat men nodig heeft om in te zaaien. De wortelontwikkeling bij vele plantjes, is veel groter dan men denkt. Ook tomaatplantjes maken nogal wat wortel, en deze moeten wat grond rond hun voeten

hebben om goed verder te kunnen ontwikkelen. Bovendien zullen zaaikistjes, met maar enkele cm grond veel sneller uitdrogen wat dodelijk is voor kiemende zaden!

Zaaien in zaaikistjes of piepschuimbakken is nodig voor groenten welke worden voorgezaaid onder beschermende (warme) omstandigheden.

Zaden worden in kleine putjes gelegd, diepte een 4 tot 5 mm. Afstand 5/5 cm

Waarop letten bij het inzaaien?

- De zaaigrond aandrukken in de zaaibak voor het zaaien.
- Met een potlood worden om de 5 cm putjes geduwd met een diepte van $\pm 0,5$ cm, waar een zaadje wordt in gedeponneerd.
- Afstrooien met wit zand, om eventuele kiemschimmels af te remmen.
- Als ze ± 4 à 5 cm hoog zijn worden ze verspeend.
- Zorg dat ze voldoende licht krijgen.
- Temperatuur rond de 20°C houden overdag, s' nachts rond de 15 à 18°.

Tomaten welke een eerste maal zijn verspeend

10.5.5. Uitplanten in de serre.

Na een 2de verspening in grote potten, worden de planten half mei in de serre uitgeplant. Omwille van het onkruid maak ik de laatste jaren gebruik van anti worteldoek.

Nadat de planten zijn uitgeplant worden ze bestrooid met lavameel. Nadien worden ze om de 2 dagen gegoten over de volledige oppervlakte. Op deze wijze wordt de grond toch niet kurkdroog welke niet in de directe nabijheid is van de plant. Dit is belangrijk voor het bodemleven van de grond rond de tomaten. Regelmatig de okselscheuten verwijderen in een jong stadium is vereist omdat dit ten anders ten koste gaat van de vruchten. Zijn deze echter te groot geworden, en men wil ze verwijderen dan is de kans op infectie van de snij wonde groter en kan zo de schimmelziekte optreden.

10.5.6. Onderhoud en oogst.

Planten welke goed zijn opgekweekt, zullen wat de opbrengst betreft beter scoren dan anderen.

- Vanaf het ogenblik de planten in de serre staan, is luchten noodzakelijk. Minstens de ramen open laten om de luchtvochtigheid zo laag mogelijk te houden.
- Voorkom dat bladeren van planten tegen het glas aandrukken. Door het bedauwde glas worden sporen van botrytis op de planten overgedragen.
- Zonder bestuiving is er geen vrucht! Buiten zal dat weinig problemen opleveren, omdat de wind het stuifmeel wel tot bij de stempels brengt. Binnen moeten wij de natuur een handje meehelpen. Dit kan gebeuren door het trillen van de koorden, waardoor een wolkje stuifmeel op de stempels zal belanden. In grote serres worden hommels ingezet. Om een goede bestuiving te krijgen moet de temperatuur voldoende hoog zijn. (rond de 18°C en een luchtvochtigheid van $\pm 70\%$.)
- Tomaten nemen veel water op, hou er rekening mee. Vooral vermijden dat de grond uitdroogt. Giet niet op de planten, maar broes met de gieter rond de planten. Giet vooral op regelmatige tijdstippen. Onregelmatige gietbeurten geven soms aanleiding tot het barsten van de vruchten. Eerst plukken, dan gieten.
- Verwijder zo snel mogelijk de okselscheuten, of dieven. Ze laten staan zorgt voor een slechte bloemzetting, en veel kleine vruchten. Hoe groter de dieven, hoe grote de wonden die worden gemaakt.
- In de tros ga ik ook soms snoeien, dat gebeurt na de bloemzetting en de kleine vruchtjes zichtbaar worden. Het aantal wordt beperkt tot een 6 tal per tros. Zo hou je grotere vruchten over. Indien ze kleiner mogen zijn worden er een 8 tal overgehouden.
- Toppen van de planten buiten gebeurt meestal op 3 à 4 trossen. Meer laten staan heeft weinig zin, omdat de laatste meestal niet meer afrijpen of te klein blijven. In de serre worden de planten getopt op een zestal trossen. In de beroepsteelt gaat men verder, tot een 10 tal trossen. Bij bemesten is dan wel noodzakelijk.
- Ik laat de vruchten grotendeels rijpen aan de stam zoals je hebt kunnen merken op de dia's. Dit komt de smaak van de vrucht zeker ten goede.
- De onderste bladeren van de plant worden bij mij weggesneden met een scherp mes. Dit om een goede luchtcirculatie mogelijk te maken, en de zon toe te laten tot de onderste trossen. Wil je meer blad wegnemen, dan kan dat maar max. een drietal per dag en dan nog enkel bij planten welke veel blad hebben. Strooi wat lava –of basaltmeel op de wonden om infecties te voorkomen.

11. Teelt van knolselder.

Een heerlijke groente, welke ook onder bescherming wordt gezaaid, maar die net als tomaten niet tegen koude kunnen. Vandaar dat ook wordt voorgezaaid bij een temperatuur die rond de 15°C ligt.

11.1. teelttechnieken.

Zeer dun zaaien is aan te raden.

Te dik zaaien zal eveneens het filteren in de hand werken. De grond goed vochtig houden. Selder is een donkerkiemer, wat betekent dat de zaden afgedekt worden met een fijn laagje zaaigrond, grond goed aandrukken en afdekken met wit zand, om de schimmelvorming tegen te gaan.

De kiemduur bedraagt ± 20 dagen. De temperatuur mag niet onder de 15° C dalen. Knol - en bleekselder kunnen niet tegen de koude. Dit kan bepalend zijn voor de latere

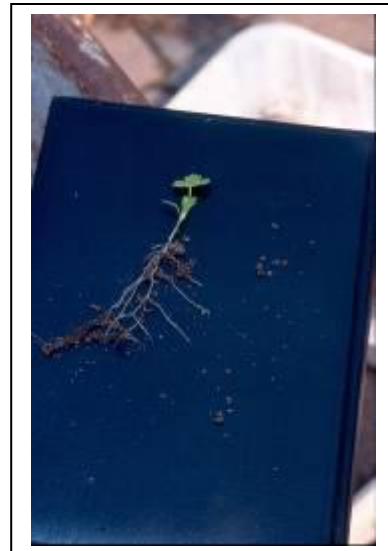

resultaten. Na het verschijnen van de eerste echte bladeren, als de planten zo een 4 à 5 cm

hoog zijn verspenen, in potjes met een diameter van 7 à 8 cm.

Het grondmengsel is verspeengrond, een mengsel van compost en potgrond, dat reeds besproken is. Dit is nodig daar de planten in de pot een tijdje moeten doorbrengen en zonder eten houdt ook een plant het niet uit. Het verspenen is nodig om te plant te stimuleren wortels te maken en zo krachtig uit te groeien.

Bovenstaande foto's laten kiemende selder zien, in het midden verschillende rijen seldersoorten en uiterst rechts een knolselder plant met een flinke beworteling klaar om te verspenen.

11.2. Verspenen:

De verspening gebeurt als de plantjes een hoogte hebben van een 4 tal cm. Ze worden zo ondiep mogelijk uitgeplant. Dit is noodzakelijk om de bolvorming mogelijk te maken. Wordt er toch te diep uitgeplant, dan blijft de knol grotendeels achterwege, en wordt er enkel een stevige wortelkluit gevormd.

Stilaan worden de planten nu afgehard, een tweede verspening kan volgen indien de plant zo een 8 tal cm hoog is. Dit is echter niet noodzakelijk en zal van de grootte van de planten afhangen.

Uitplanten gebeurt buiten niet voor half mei, in de volle grond. Plantafstand voor knolselder is minstens 40 x 40 cm op het perceel van de bladgewassen. Zo ondiep mogelijk.

Regelmatig water geven. Een regelmatige groei geeft gezonde en grote knollen, welke niet hol mogen zijn.

In de selders zijn er nogal wat variëteiten terug te vinden. Buiten de knolselder waarvan sprake, kennen wij de snijselder, selder met volle ribben, bleekselder, groene selder,...

11.2. Soorten:

- Typische rassen: prager reuzen; wonder der markt; neve; globe; en vooral interessant zijn "Roem van Zwijndrecht" en "Diamant "

Knolselder ras "diamant"

Knolselder : roem van Zwijndrecht

De bladeren van de knolselder worden indien ze nog groen zijn niet verwijderd. (Dit zijn de longen van de plant) De plant legt haar bladeren zelf af! De oogst volgt einde oktober voor de vorst. Ondiep in de serre of koude bak bewaren, afgedekt tegen de vorst, met wat stro.

Bleekselder heeft dezelfde teeltzorgen, maar mag wel dieper uitgeplant worden omdat hier geen knol moet gevormd worden.

Het bleken: het ras "zelfblekende goudgele "is een ras dat nogal ziektegevoelig is. Persoonlijk geef ik de voorkeur aan de " groene pascal" welke eens hij volgroeid is wordt gerooid, en in een groef bewaart, afgedekt met wat bruin papier zullen de stengels bleken. De smaak van de groene pascal blijkt voor veel mensen boven de zelfblekende te gaan. Ook ongebleekt is hij heel lekker, en worden de volle ribben gestoofd in boter, een lekkernij..

11.4. teeltzorgen en ziekten:

- De bodem afgedekt houden om het onkruid tegen te gaan.
- Regelmatig gieten, bij droogte periodes. Selder houd er niet van droog te staan.
- Afstanden respecteren.
- Houd de koude op afstand tijdens de opkweek.
- Doorschieten is geen ziekte in de echte zin van het woord, maar heeft te maken met te lage temp. bij de opkweek. Een plant maakt zaad indien ze voelt dat ze gaat sterven. Daarom is het noodzakelijk dat de eerste weken van haar leven (8 à 10 weken) de temperatuur niet onder de 10°C gaat.
- Een andere de oorzaak van doorschieten kan zijn te weinig water, of te sterke temperatuurschommelingen.
- Te laat uitplanten van de plantjes, waardoor de plantjes veel te lang met de wortels in de potjes zitten geperst. Gevolg is een groeistilstand en de plant denkt aan nakomelingen.
- Bladvlekkenziekte: schimmel, welke op de plant zwarte puntjes veroorzaakt. Ook roest genaamd. Slaat vooral toe bij vochtig weder. Houd het perceel onkruidvrij. Denk aan

voldoende vruchtafwisseling en gebruik zeker geen verse mest. Zieke planten verwijderen en bestuiven om de 14 dagen met basaltmeel.

- Wortelvlieg: kan selder ook aantasten, doch in mindere mate. Gaas is hier heel afdoend.
- Wantsen: insecten die zich verschuilen in het hart van de plant. De hartblaadjes groeien niet meer verder, ze worden zwart en gaan rotten. Spuiten met zeep of pyrethrum.
- Holle knollen: plant die in periodes teveel water opneemt en in verhouding te weinig verdampt. Daardoor ontstaan spanningen in de knol waardoor scheuren ontstaan, die later holtes worden. Dit is ook rasgevoelig.

Eens men de smaak te pakken heeft zal de teelt van (knol) en andere selder U niet meer loslaten.

12. Teelt van wortelen onder glas.

12.1 Teelt wijze.

De allereerste wortelen worden bij mij in de serre gezaaid vanaf **begin februari** op rijen. Hiervoor wordt de grond goed losgemaakt en overvloedig gebroest. Het ras **Amsterdamse bak of een selectie hiervan** is zeer geschikt. Het wortelzaad wordt zeer dun gezaaid en goed aangedrukt. Op die plaats in de serre strooi ik een weinig hout as, wegens de kaliumbehoefte. De bodem wordt goed vochtig gehouden, gedurende gans de groeiperiode. Aantasting in de serre is nihil en zo kan men zeer vroeg over verse worteltjes beschikken.

Kiemende wortel in de serre

Dezelfde werkwijze kunnen we toepassen voor een platte bak. Vanaf begin tot half mei worden de jonge worteltjes geoogst.

Jonge worteltjes worden gerooid.

13. Lekkere sla van onder glas.

13.1 teeltzorgen.

Diverse sla soorten doen het uitstekend onder glas. Reeds van begin februari worden variëteiten van sla zoals pluksla gezaaid. De wijze van inzaaien is zoals voor de andere groenten: dun zaaien, op rijen. De diepte van de zaden is in feite de dikte van het zaad x 1,5. Het komt erop neer dat ook sla zaden niet diep worden gelegd, maar wel goed worden vastgelegd door de grond goed aan te drukken.

Pluksla "witte dunsel"

Kiemende sla

13.2. Verschillende kleuren.

Sla wordt verspeend als zij behoort tot de kropslatypes. Pluksla, snijsla zijn rassen welke niet kroppen en dan ook niet verspeend hoeven te worden.

Sla "Hilde"

Verspeende ijsbergsla

Verspeende slaplanten groeien zonder stilstand snel uit tot mooie kroppen.

14. Kervel, zoals u hem nog niet zag buiten.

Kervel is een veelgebruikte en lekkere soepgroente. De teelt buiten is niet steeds eenvoudig, omwille van aantasting door de wortelvlieg. Onderglas is de teelt zonder zorgen. Kervel kan op rijen, of breedwerpig worden gezaaid.

En tot slot...

15. Bewaren van groenten in de serre.

Bewaarwortelen liggen graag in de serre, ver van vorst en mogelijke vraat. Zelf leg ik wortelen in isomo bakken. Een laag wortelen, een laag grond...

15.1. Ook knolselder komt terug naar de serre

Einde oktober is de knolselder rijp voor de oogst, en worden de knollen bij de kapper gestuurd, en worden ze in de grond gelegd, vorstvrij. Let er op ze niet diep te leggen. Dit betekent niet dieper dan de dikte van de knol zelf. De grond welke ertussen komt juist lichtjes vochtig houden.

Knolselder net gerooid.

Knolselder wordt netjes naast elkaar ingezet.

Knolselder bij de kapper.

Nu nog grond aanbrengen en klaar is ...

Tijdens de wintermaanden blijven de knollen lekker fris, en kunnen ze zo bewaren tot in april. En ondertussen zijn we al volop bezig in het nieuwe seizoen... vandaar dat ze op en neer gaan met de dagen van het leven. Jos Van Hoecke.

